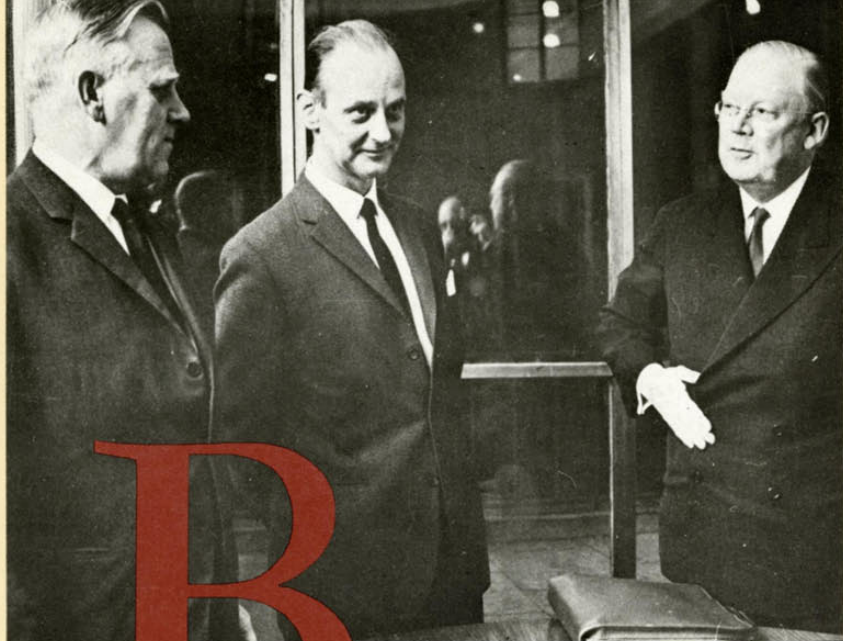

BAKOM DOKUMENTEN

FEMTIO ÅR
AV VISIONER OCH VERKLIGHET

THORD WALLÉN

TCO

FÖRORD

DENNA BOK omfattar till sin huvuddel ett antal intervjuer med tidigare ledande personer inom den svenska tjänstemannarörelsen. Intervjuerna centreras kring tre frågor som varit och är såväl fackligt som samhällspolitiskt betydelsefulla: förhandlingsrätten, anställningstryggheten och pensionsvillkoren.

Utöver dessa händelser har jag emellertid även intervjuat om så fackligt centrala frågor som lönepolitik och löneförhandlingar, om organisationspolitik, skattepolitik, yrkesutbildningsfrågor och löntagarfonder.

Med hänsyn till bokens inriktning på frågor som haft och har en markant knytning till den allmänpolitiska debatten, har jag här valt att – utöver huvudfrågorna förhandlingsrätt, anställningstrygghet och pensionsvillkor – endast återge de delar av intervjuerna som gäller skattepolitik och löntagarfonder. I en senare bok hoppas jag få tillfälle att skildra de avsnitt som jag nu tvingats utelämna, till exempel interna och externa organisationspolitiska problem.

De tio intervjuerna är ungefär lika långa – två och en halv à tre timmar. Att de här återgivna avsnitten varierar i omfattning från person till person, beror således helt på mitt urval av frågeställningar.

En författare har ibland många att tacka för sitt verk. I mitt fall är behovet påtagligt. Mitt första tack riktar sig naturligen till dem som låtit sig intervjuas och därmed möjliggjort boken: Lennart Geijer, Rudolf Lindforss, Lennart Lundgren, Karl Erik Nilsson, Arne H Nilstein, Otto Nordenskiöld, Sune Tidefelt, Gerd Zetterström Lagervall, Mimmi Åkerlund och John Östlund. De har alla beredvilligt utvecklat sin syn på såväl sakförhållanden som värderingar som legat bakom de händelser intervjuerna behandlar.

För en studie av detta slag krävs ett betydande ekonomiskt stöd. TCO har burit den största kostnaden dels genom att bestrida min lön under 1984, dels genom att bekosta publiceringen. TCOs arbetsgrupp för forskningspolitik och forskningsinitiering beviljade mig medel för att utforma en projektbeskrivning. Med denna som underlag sökte och erhöll jag ytterligare medel från den inom Forskningsrådsnämnden verkande delegationen för folkrörelseforskning. Stort tack till studiens finansiärer.

Forskningsrådsnämnden har som vetenskaplig handledare utsett docent Bo Öhngren, Uppsala universitet, till vilken jag riktar ett tack.

Vid besök i England i november 1984 har jag haft tillfälle att föra värdefulla samtal om metodfrågor med professor George S Bain, Department of Industrial relations, University of Warwick, Coventry och professor Paul Thompson, Department of Sociology, University of Essex, Colchester.

Det har varit en glädje att samarbeta med Bengt Wanselius som fotografiskt dokumenterat de intervjuade. Ateljéfoton i all ära, levande bilder är ett strå vassare.

Det är ett tids- och tålamodskrävande arbete att överföra trettio timmars bandade intervjuer till femhundra sidor läsbar text. Det kräver bland annat språkkänsla och ämnesinsikter. Den som utfört detta mödosamma arbete, från första utskrift till sista korrektur, är Christina Kings. Vi är två som skrivit boken.

Jaan Kolk och Ingrid Wahlund har läst mitt manuskript och följt arbetet från idéstadiet. Jag är tacksam för de synpunkter de gett beträffande såväl struktur- och metodfrågor som innehåll. Till sist: de många jag rådfrågat och inte nämnt, är därmed inte glömda.

Stockholm i april 1985

THORD WALLÉN

INNEHÅLL

Förord	5
Innehåll	7
Inledning	9
Utgångspunkter samt val av frågeställningar	11
Partipolitisk obundenhet, förhandlingsrätt, anställnings- trygghet samt pensionsfrågor – en kort tillbakablick	15
Intervjuer med	
LENNART GEIJER	27
OTTO NORDENSKIÖLD	55
RUDOLF LINDFORSS	83
JOHN ÖSTLUND	93
MIMMI ÅKERLUND	109
ARNE H NILSTEIN	123
LENNART LUNDGREN	147
GERD ZETTERSTRÖM LAGERVALL	169
KARL ERIK NILSSON	181
SUNE TIDEFELT	203
Några reflexioner kring intervjuernas innehåll	229
<i>Förkortningar</i>	249
<i>Namnregister</i>	251
<i>Notförteckning</i>	254
<i>Källor och litteratur</i>	256
<i>Bilagor: Intervjupersonernas fackliga period</i>	261
<i>Metodfrågor</i>	262
<i>Bildtexter till pärmens insidor</i>	267

KÄLLOR OCH LITTERATUR

Otryckta källor

Bandinspelade intervjuer med:

GEIJER, LENNART, Mossbystrand den 21 maj 1984

LINDFORSS, RUDOLF, Stockholm den 23 augusti 1984

LUNDGREN, LENNART, Stockholm den 19 juni 1984

NILSSON, KARL ERIK, TCO-skolan Bergendal den 17 april 1984

NILSTEIN, ARNE H, TCO-skolan Bergendal den 5 juni 1984

NORDENSKIÖLD, OTTO, TCO-skolan Bergendal den 4 juni 1984.

TIDEFELT, SUNE, Huddinge den 12 september 1984

ZETTERSTRÖM LAGERVALL, GERD, Stockholm den 10 oktober 1984

ÅKERLUND, MIMMI, Lidingö den 7 juni 1984

ÖSTLUND, JOHN, Bjästa den 2 juli 1984

BERGSTRAND, FINN, Daco (De anställdas centralorganisation). Fackligt samarbete mellan de privatanställda tjänstemännen 1931–1937, stencil, (Institution, tryckort och tryckår ej angivna).

GEIJER LENNART, minnesanteckningar rörande bakgrunden till reglerna om uppsägningskydd i SIFs så kallade huvudavtal i december 1957, dagtecknade den 6 januari 1958.

STRAND, SVEN-ERIK, orsakerna till schismen mellan TCO och SIF, Statsvetenskapliga proseminariet, fredagen den 6 maj, 1960, stencil.

Tryckta källor

- Aktuella pensionsfrågor*, en redogörelse för förslaget till allmän pensionsförsäkring och övriga aktuella pensionsförslag, tjänstemännens nuvarande pensionsformer samt folkpensionerna, TCO, Sthlm, okt 1955.
- Aktuella skatteproblem*, TCO, Sthlm 1963.
- Aktuella tjänstemannafrågor*, SIFs skriftserie nr 6, Sthlm 1964.
- Arbetsdomstolens domar*, 1932.
- Arbetsdomstolens dom i mål mellan Sveriges Arbetsledareförbund och Staten angående kollektivavtals giltighet*, Dnr 14/1966, given i Stockholm den 23 juni 1966, Sthlm 1966.
- Daco-TCO-kommitténs Betänkande angående sammanslagningen av Daco (De anställdas centralorganisation) och Tjänstemännens Centralorganisation (TCO jämte Stadgar för Tjänstemännens Centralorganisation*, Sthlm 1944.
- De anställdas centralorganisation (Daco)*, Styrelse- och revisionsberättelse 1931–1944.
- Företagsbeskattning och löntagarfonder*, En debattskrift från TCOs arbetsgrupp för skattefrågor, Sthlm 1972.
- Konflikten TCO-SALF*, TCO, Sthlm, mars 1966.
- SALF-TCO, På väg mot en enad tjänstemannarörelse*, SALF-TCO, Sthlm 1970.
- Skattefrågan just nu*, NILSTEIN, ARNE H, studiebrev, TBV, Sthlm 1955.
- Stats- och kommunaltjänstemännens förhandlingsrätt*, TORCNY BJARE, TCO, Sthlm 1965.
- Statstjänstemännens löne- och pensionsvillkor*, TCOs skriftserie nr 3, Sthlm 1951.
- Statstjänstemännens pensioner, sammanfattning av statens allmänna pensionsreglemente*, TCO, Sthlm 1958.
- TCOs yttrande över pensionsberedningens förslag, avgivet den 22 mars 1957*, TCO, Sthlm 1957.

TCOs yttrande över pensionsutredningens förslag till allmän pensionsförsäkring, avgivet den 29 februari 1956, TCO, Bromma 1956.

Tjänstemannarättens ABC, tredje upplagan, LENNART GEIJER, SIF, Sthlm 1964.

Tjänstemannarörelsen, andra upplagan, omarbetad av SVEN FOCKSTEDT och THORD WALLÉN, TBV/Brevskolan, Borås 1956.

Tjänstemännen och socialpolitiken, THORD WALLÉN, studie-brev, TBV, Borås 1955.

Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Styrelse- och revisionsberättelser 1944–1983.

Tjänstemännens pensioner, GÖSTA EDGREN, THORD WALLÉN, andra omarbetade upplagan, TCOs skriftserie 10, Sthlm 1961.

Tjänstemännens sjuklöner, En redogörelse för samordningen av den allmänna sjukförsäkringen och tidigare sjuklönebestämmelser, TCO, Sthlm 1954.

Trygghet genom lag och avtal, THORD WALLÉN, Ett studie-brev om tjänstemännen och socialpolitiken, TBV, Borås 1960.

Litteratur

- CARLSSON, STEN, *Yrken och samhällsgrupper, Den sociala omgrupperingen i Sverige efter 1866*, Almqvist och Wiksell, Sthlm 1968.
- ELVANDER, NILS, *Intresseorganisationerna i dagens Sverige*, andra reviderade upplagan, Lund 1969.
- ELVANDER, NILS, *Svensk skattepolitik 1945–1970, En studie i partiets och organisationers funktioner*, Rabén och Sjögren, Uppsala 1972.
- ERLANDER, TAGE, *1955–1960*, Tidens förlag (memoarer), Sthlm 1976.
- LEWIN, LEIF, *Hur styrs facket? Om demokratin inom fackföreningsrörelsen*, Fackföreningsundersökningen 1, Rabén och Sjögren, Sthlm 1977.
- LEWIN, LEIF, *Ideologi och strategi, Svensk politik under 100 år*, Politik som rationellt handlande 13, Norstedts förlag, Sthlm 1984.
- LINDFORSS, RUDOLF, *Av en slump. . ., Mänskligt, Socialt, Fackligt*, Pistolförlaget, Sthlm 1970.
- LOHSE, LENNART, *Arbetsgivarnas inställning till föreningsrätt, arbetarskydd och arbetstid i statsvetenskaplig belysning*, SAF, Sthlm 1963.
- MOLIN, BJÖRN, *Tjänstepensionsfrågan, En studie i svensk partipolitik*, andra tryckningen, Akademiförlaget, Lund 1967.
- NORDENSKIÖLD, OTTO, *Förhållandet LO-TCO, En översikt*, Tidens förlag, Sthlm 1972.
- SANDBERG, PER, *Tjänstemannarörelsen, Uppkomst och utveckling*, Tidens förlag, Sthlm 1969.
- SCHMIDT, FOLKE, *Arbetsrätt II*, andra upplagan, Sthlm.
- SYDOW VON, BJÖRN, *Kan vi lita på politikerna? Offentlig och intern politik i socialdemokratins ledning 1955–1960*, Tidens förlag, Sthlm 1978.

- THOMPSON, PAUL, *The Voice of the Past, Oral History*, Oxford University, Press paperback, London 1982.
- TOBISSON, LARS F, *Framväxten av statstjänstemännens förhandlingsrätt, En studie av en beslutsprocess*, Rätt och samhälle 11, Jurist- och Samhällsvetareförbundets Förlags AB, Nyköping 1973.
- TORSTENDAHL, ROLF, *Forskning om tjänstemannagrupperna*, första upplagan, Tjänstemannarörelsens Arkiv och Museum (TAM), Sthlm 1984.
- WAHLUND, INGRID, och WALLÉN, THORD, *Min arbetsplats och samhället – studier kring tjänstemännens villkor i historiskt och socialt perspektiv*, Brevskolan, Sthlm 1982.
- ÖHNGREN, BO, redaktör, *Organisationerna och samhällsutvecklingen, en antologi*, TCOs förslag till forskning, TCO, Sthlm 1982.